

مەريوان رويא قانع دەپنوسیت

لەنیوان مزگەوتو ھۆلی دادگاو ژووری داخراودا

سیاسەت، لەمانا ھەرەکشیتییەکەیدا، بریتییە لە کۆی نەر کارە پێکەومیانەیی کۆمەلگایەک لە ڕینگایانەو دەخوازێت بە کۆمەلێک نامانجی پێکەویی و گشتی بگات، بریتیییە لە بریاردانی بەردەوام بۆ بەخشینی لـمو وپنەیمی کۆمەلگایەک دەیمرۆت بە نایندەیی خۆی بەدات. نـمو بریسارانەیی لـمو پەیوەندیاندا بە نایندە بە نامانجە پێکەومییەکانـمەو دیتنە کایـمەو بریتیین لە: کـئ دەسلاتی بریاردانی ھەبێت؟ پیادەیان بکات؟ چـۆن نـمو مەملەتیانەیی دیتنە کایـمەو ئیـسارە بەسـدرین؟ ھـتـد....

بریساردان لەسەر نـمو مەسلانە، کە لە ھەمان کاتدا بریاردانە لەسەر مەسلە ھەرە

بنەرەتیییەکانی ژێسانی کۆمەلایەتی،

جموھری کاری سیاسییە.

نەم شتائە وادەکن سیاسەت کردن شتێک

نەبێت تەنھا لەناو دەزگا حکومی و رەسمی و

حیزبییەکاندا پیادەبکۆرێت. بەلکو بەشێک

بیت لە گشتییی ژبانی کۆمەلایەتی خۆی،

بەشێک بیت لە پێکھاتی خێزان و دین و

کارخانە پەیوەندی تێرو مـئ پەیوەندی نەو

نوێگان، نەو کۆئەکانەو. ھەر یەکیکیش

لەم بگەرە کۆمەلایەتیانە ھەلگری وپنەو

خەون و داخوای تایبەت و پەیوەندییەکی

تایبەتیییی لەگەڵ نایندەو نامانجە

پێکەومییەکانەو ھەیە، نەمەش وادەکات

سیاسەت لەیەک کاتدا ھەم سەرزەمین

ناکۆکی و کێبەرکێ و مەملەتی بە ھەمە

بیت، ھەم نامرازکی گرنگی ئیدارە دانی

یاسایی و ناشتی نامیزی نـمو مەملەتی و

گومان و ناکۆکییانە بێت.

بۆ بریاردانی سیاسیی زیاد لە مۆدێل و

شێوازێک ھەیە. نەم مۆدێل و شێوازانە

وابەستەیی پێکھات و کاراکتەر و خەیاو و

عەقڵیەتی نـمو ئیـسزە سیاسی و

کۆمەلایەتییانەن کە نامادەن، وابەستە

نەو ن کە دینیکان بۆ سیاسەت ھەیە، چـۆن

لەدەسلات دەگەن، نوێنەری چ کۆلتوریکی

سیاسیین، کۆمەلگا چـۆن وپنە دەگەن و

خەواوێن چـۆرە نایندەکی بنیادەبێت؟

من لێرەدا سـئ مۆدیلی دەرکردنی بریاری

سیاسی و سـئ شـێوازی پیادەکردنسان

لەیەکلێ چیادەگەمەو. مەبەستم "مۆدیلی

مزگەوت" و "مۆدیلی ژووری داخراو" و

"مۆدیلی ھۆلی دادگا"یە. بنەمای

جیاکردنەوی ئەم مۆدیلانەیی بێزۆکی

"ناشکرکاری" یان شەفافیتە. شەفافیتی

سیاسی مانای بونی دۆخێکە کە تیایدا

خەلک بزائن بریارەکان چۆن دەرەکرێن و کـئ

دەریاندەکات و بـۆ دەرەکرێن. شتەکان

شاراووو تاریک و ژێر لەمەن و یاساو

نۆرمی ناشکرکا چـۆنیئە دەرکردنی

بریارەکان و ناوێزۆکەکانیان بیات بەرپۆو.

کاتیئیک بەمەسلەلەیک دیاری کـراو

دەگوترێت شەفاف کە نـمو زانیاریانە

دەریارە نـمو مەسلەلەیک نە نازاران،

لەبەردەستدا بن و خەلک بتوانن نازادانە

بیانۆزۆمەو بیابنێن. بگەرێتـمەو سەر

مۆدیلانە.

مۆدیلی ھۆلی دادگا: دادگا شوێنکی

گشتی و کراویە. لایەنە جیسااوو

ناکۆکەکانی بەرگریکردن و دادوەرکردن

نامادەن: دادوەر تاراانبـارو پارێزەری

گشتی و پارێزەری تاراوان نامادەن. ھۆلی

دادگااش کراویە بـۆ ھەرکەسێک بیھوت

نامادەبیت و تەفاسیلی دادگایکردنە

لەنزیکەو بییتیت. لایەنە ناکۆکەکان

بەناشکرکا بەلگەو نـمەرگۆمیت و

سەلماننەکانی خۆیان دەخەنە روو راو

بـۆچوونەکانیان نشان نەدەن. دادوەر کۆئ

لە ھەمووان دەگرت و دای ھەلسەنگاندنی

بـۆچوونە ناکۆکەکان و بییتی نـمو یاسیانە

کە ھەن دادویری دەکات بریار نەدات.

کاراکتەری ھەرە سەرەکی ھۆلی دادگا

بوونی شەفافیتە، شتەکان ناـشکرانو

پرسجیاو وەلامەکان و سەلماندن و

بەلگەکانیش ناشکران. ھەم یاساکان و ھەم

دادویریەکە و ھەم تاونەکو ھەم بەرگری

ھەم پارێزەکان بە ناشکرایی کاردەکن و

ھەرکەسێک بیھوت دتوانیت بچیتەو سەر

نەگەرەکانی تـر.

بەکۆمەلگا و خەلک و گەمە کارە

کۆمەلایەتیەکان بنیادنراو. یاسا بەرپۆی

دەبات و ماف بنەماکەیتی.

بەرامبەر بو مۆدیلە کراوو ناشکرایی

بریاردان مۆدیلی "ژووری داخراو"مان ھەیە

کە بریارەکان تیایدا لە ژووریکێ داخراو

دەرەکرێن و تەنھا نامادەبووانی نـمو ژوورە

دەزانن کـئ چی گوتوو چـۆن گوتراو بـۆ

گوتراو. زانیاریەکان لەکەسانی دەرەوی

ژوورە دەشاردێتـمەو. لەم مۆدیلەدا

کەسانیکێ زۆر کەم بریارەکان دەرەکن و

کۆمەلگااش دای بریساردان لووتی

بەدەرەنجامەکانی نـمو بریارانە دتەقیتـمەو.

گەرچی خەلک بەشار نین لە دەرکردنی

بریارەکاندا بەلام دەبیت دەرەنجامەکانی

بـۆین و قبول بکەن. مۆدیلی ژووری داخراو

مۆدیلنیک چەنگیە. نـمو تەنھا چۆنیتی

داناو بەرپۆبەردنی تاکتیکە سەربازیەکانی

چەنگە کە چەند نەفسەزکی بەرز بریارای.

لەسەر تەدەن دواتر سەربازەکان بی هیچ

چەنوو چوینیک دەبیت جیتە جێیان بکەن.

مۆدیلی ژووری داخراو مۆدیلی بوونی

سەرکردیەک، نوخەیمەکان یان بنەمالیەکە

بە نەفسەرو کۆی کۆمەلگااش بەسەریاز.

نەم مۆدیلە لەسەر ترس بنیاد نراو: ترس

لە خەلک، ترس لەناشکرابوونی

راستیەکان، ترس لە بلاوونەوی

زانیاریە راستەقینەکان، ترس لەسەر

شتەکان لەدەستی نوخیمی دەسلەلاتاردا

نەمیئیتـمەو. ترس وادەکات نەم مۆدیلە

لەباتی گەرانەو بۆ پرنسیپە نەخلاقییەکان و

لەباتی شەفافیت و لەباتی بەشاربکردن

لەبریارداندا، بەزەبری چەکو و ترس و سزاو

ھەردەگە کاردەکات، کرینی خەلک و

پارەبەخشینەوو دابەشکردنیک نایاسایی و

نااراستی پەلورپایە، پایەکانیەتی. بـۆ نـمـوی

ژوورەکان بەداخواری بەئیلدزیتـمەو

نەتیئەکان ناـشکرانەن دەبیت کۆمەلگا

کۆنترۆل بکۆریت، ناووو دەرەوی شتەکان

دیاریتیت و جولەو ھەلسوکوت و بیرو

بـۆچوونی ئیـسانەکان چاردیـری بکۆریت.

مۆدیلی سیتەم مزگوتە. نەم مۆدیلە

لەسەر بیژکەیی "ئیـمامیکە ھەموشت

زان" کاردەکات کە زۆلی قسەکەرو

لێکدەروو نەسەحەتەو بریساردەر

دەگۆریت. لەبەرەمبەرشیدا "عوام"لکی

گەرە ھەیە کە گۆرپایەتی بێ پرسیام

شوێنی نمایش و لێکدانەموکانی ئیـمام

دەکەوێت. ئیـمام قسەدەکات و ئیـمانداران

گۆتدەگرن. سەرکردەیی ھەقیقەتەکان

دەزانیت و باویداران نـمو ھەقیقەتانە نەزیر

دەگەن. مزگوت لەمالی ئیـسانەو دەبیتە

مالی خودا، ئیـمام لەم مائە خودایەدا

پەیاـسەکانی خوداوەند رادەگەینەتی و نـمو

سزایانەش ناـشکرکا دەکات کە لادەران لەم

پەیاـمە رووبەروویان دەپنەو. مۆدیلی

مزگوت لەسەر بناغەیی ترسێکی گەرە

بنیانراو، ترسێکە تیکەل بەمژدە. نەم

مۆدیلە کەمتر نـسالۆگۆیی عەقلانی

نەرگۆمیت و بەلگەو سەلمانن دەناسیت.

لەسەر بروایەکی رەھا بە زانیاریەکی

موقەدەس دروستبوو کە تەنھا گروھیک

بچوک لە "عاریقان" و زانیایانی ئاینی

پنیدەگەن و دەیزانن. لەراستیدا نەم مۆدیلە

لە ھەننیک دەرگوتی پەگروو توندویدا لە

فـاشیزم نزیکدەکۆتـمەو بەزەمانی خوێنو

سەربوین و بەردبارنکردن دەووت.

نەم مۆدیلە مۆدیلنیک داخراو

نوخەییانەیی بریساردانی سیاسیەو

پیتـمەوختیش بەسنوورنیک موقەدەس

پـمـرۆنیکردو کە ھیچ لێکدانەومیەکی

عەقلی ناتوانیت لێی لابدات.

ناشکرایی مۆدیلی بالا دەستی بریاردانی

سیاسی لە کوردستاندا مۆدیلی ھۆلی دادگا

نییە. بریاری سیاسی کوودی بەرادریەکی

ترسناک بریاری ناو ژوورە داخراوەکانە. لەم

دەسالەیی داییشدا مۆدیلی مزگوت

شوێنەگیەکی گەمەری لەواقعی ئیـمەدا

وەرگرتوو. پرسجاری سەرەکی نەومیە داخ

کۆمەلگای ئیـمە توانایی سەرەوی ھەیە

بریساردانی سیاسی ناچار بەلاییکەمی

سیاسی

بە دووگەلی جگەرەگەت

ژەھر بارانم مەگە ..تگایە

کۆمەک

www.komak.nu

ھەلبژاردنی کەرکوک دەکریت یا ناکریت

نا. پ. ھارۆلی

پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکتیتی نیشمانی کوردستان سەرگەرمی کارکردن بۆ داخستنی ھەلبژاردنی نەنجومەنی پارێزگای کەرکوک، بەلام بە پێچەوانەی ئەمەو گروپی عەرەبەکان و بەری تورکمانی ھاوھەلژاردن لەسەر ئەوی کە لەکاتی خۆیدا نەو پرۆسە نەنجام بەریت.

لە کۆبوونوو فرۆوانەگەیی دووکاندا کە ١٥ حیزبی عێراقی لەسەر بانگھێشتی تالەبان و بارزانی کۆبوونوو، بریاردارا "بریاری ٥٨ ی یاسای کاتی بەرپۆبەردنی دەولەتی عێراقی جیتە جی" بکۆریت ننجان نەنجوونی پارێزگای کەرکوک ھەلبژیرتـمەو. ھەر نەمەش وای لە تورکمان و عەرەبەکانی پارێزگای کەرکوک کە بـۆچوونی خۆیان بەرامبەر بوو کۆبوونووو نەو بریارانە دەربرین کە لەوێدا لە دووکان دراون.

لەم بارەییەو بەری تورکمانی بە بیانیانەو پاشانیش عەرەبەکان بە لێوان و کۆبوونووکانیان نـمو بـۆچوونی کوردەکان رەتدەگەنەوو بە کارنیک نەنجواری لەقەنەم دەدەن، چونکە نەوان پێیان وایە لە ئیستاندا کاتە کە لوواو بۆ نەنجامدانی پرۆسە کە، لەلایەکی ژرەو پارتی تورکمان نیلی، کە،

پارتیکی گەمەری ناوبەری تورکمانییە بە جیا بیانیانەمیەکیان دەرکرد کەبەتواری سەرچەم کۆبوونووکانی دووکان رەتدەگاتووو جەخت لەسەر ھەلبژاردنەوی نەنجومەنەکە دەگاتوو

لەکاتی کوتایی مانگی یەکی ٢٠٠٥ دا، زۆرییە عەرەبەکان نـمو نەنجومەنی پارێزگای کەرکوک سەورون دەسەر ھاوھەلژوتیبیان لەگەل تورکمانەکان،چونکە نەوانیش پێشان وابە کاتەکە تەواو گۆجەرە چاودیزان ھاوھەلووتستی نـمو دوو نەنجووی بەیەگەر، بۆ نەو نەگەرننەوو کە قسەکردنی ھاوھەمانتیییەک لەکاتی ھەلبژاردنەکاندا لە نینزانیدا کراو.

عەمەد خەلیل یەکیکە لە نوێنەرانسی عەمەد، پێپوایە کاتە کە تەواو نامادبە بۆ ھەموو ھەلبژاردنەکان و دەلیت بارودۆخی کەرکوک لە ھەموو شارەکانی دیکەیی عێراق باشترە، ھەرنەوہش وای لیکردوو جەخت لە ھەلبژاردنەوی نەنجومەنی پارێزگاش بکاتوو.

بۆ ھەموو کەنالەکانی راگەیاندن

سلاویکی گەرم

وہکو ناگادارن بریارە لەاھاتووہکی نزیککا ھەلبژاردنی گشتی لەعێراق و کوردستاندا سازبکریٔ. ئەگەر ھەلبژاردن لەم قوتناغدا دیاریکردنی چارەنووسی خەلکی کوردستان ییت، ئەوا گرنگترین گرتنیٔ بۆ نەوی

تەحسین کەھیش ک بەرەگەز تورکمانەو سەزۆکی نەنجومەنی پارێزگای کەرکوکە، ھەمان بۆچوینی ھەیە، بەلام بریارەکە دەداتە دەست کۆمیسیتیٔی ئالای ھەلبژاردنەکانوو دەلیت ئیـمە بەیٔی یاسا کسار دەکەین و دوا بریاریش لای نـمو کۆمیسیتیئە، ھەرھەرا ووبکـردوو کە تارەگو ئیستا کۆمیسیتنەکە جەخت لەسەر کردنی ھەموو ھەلبژاردنەکان دەکات لە پارێزگای کەرکوک و ئەوانیش جیٔ بەجی دەکەن.

لەسەر ناستە حزبییەکەیی کەرکوکیش بارزانی کۆبوونوو، بریاردارا "بریاری ٥٨ ی یاسای کاتی بەرپۆبەردنی دەولەتی عێراقی جیتە جی" بکۆریت ننجان نەنجوونی پارێزگای کەرکوک ھەلبژیرتـمەو. ھەر نەمەش وای لە تورکمان و عەرەبەکانی پارێزگای کەرکوک کە بـۆچوونی خۆیان بەرامبەر بوو کۆبوونووو نەو بریارانە دەربرین کە لەوێدا لە دووکان دراون.

لەم بارەییەو بەری تورکمانی بە بیانیانەو پاشانیش عەرەبەکان بە لێوان و کۆبوونووکانیان نـمو بـۆچوونی کوردەکان رەتدەگەنەوو بە کارنیک نەنجواری لەقەنەم دەدەن، چونکە نەوان پێیان وایە لە ئیستاندا کاتە کە لوواو بۆ نەنجامدانی پرۆسە کە، لەلایەکی ژرەو پارتی تورکمان نیلی، کە،

پارتیکی گەمەری ناوبەری تورکمانییە بە جیا بیانیانەمیەکیان دەرکرد کەبەتواری سەرچەم کۆبوونووکانی دووکان رەتدەگاتووو جەخت لەسەر ھەلبژاردنەوی نەنجومەنەکە دەگاتوو

لەکاتی کوتایی مانگی یەکی ٢٠٠٥ دا، زۆرییە عەرەبەکان نـمو نەنجومەنی پارێزگای کەرکوک سەورون دەسەر ھاوھەلژوتیبیان لەگەل تورکمانەکان،چونکە نەوانیش پێشان وابە کاتەکە تەواو گۆجەرە چاودیزان ھاوھەلووتستی نـمو دوو نەنجووی بەیەگەر، بۆ نەو نەگەرننەوو کە قسەکردنی ھاوھەمانتیییەک لەکاتی ھەلبژاردنەکاندا لە نینزانیدا کراو.

عەمەد خەلیل یەکیکە لە نوێنەرانسی عەمەد، پێپوایە کاتە کە تەواو نامادبە بۆ ھەموو ھەلبژاردنەکان و دەلیت بارودۆخی کەرکوک لە ھەموو شارەکانی دیکەیی عێراق باشترە، ھەرنەوہش وای لیکردوو جەخت لە ھەلبژاردنەوی نەنجومەنی پارێزگاش بکاتوو.

ھاوڵاتیان بترانن نازادانە بەشداریی تیدا بکەن و پالیئوراو کەسانیش مافی رەگەریاتیییەکی یەکسان بچ کرئ و گولیان ھەبیت، بریتیییە لەشەفافییەت و چاودیزکردنی نەو پرۆسە ناژوو چارەنووس سازە لەلایەن چارەوکانی خەلکەوو، واتە کەنالەکانی راگەیاندن.

گرنگی کەنالەکانی راگەیاندن لەکاتی ھەلبژاردندا، تەنھا لەبەواداچوونی پیتشیلکارییەکان کیتشەو کرختەکاندا کوتایی نایەت، بەلکو لەوہش پترو رەنگە گرنگتریش نومیە کە نەو کەنالانە دتوانن زانیاری راست، بابەتی و بەدوو لەھەموو

دەفوتی" لەدوایدا بۆ بیانیانەکانی نەم دوابیە ناو بەری تورکمانی ووتی "بیگومان ئیـمە ئیدانەیی دەکەین، لەبەر نەوی کۆمەلێک شتی نارادو و ناحەقی تیبادبە،ئیـمە نەوان بەنوێنەری خەلکی تورکمان و کەرکوک نازانین، ھەموو نـمو قسانەیی دیکەن ھیچی لەنیوانی خەلکی تورکمان و کەرکوک نییە،بەلکو بۆ تیکدان و دروستکردنی کیتشو نـاژووو فیتنەبە ناوچەکە".

نەجات ھەسنی بەرپرسی لقی سی ی پلٔی دیموکراتی کوردستان ھێمای